

Danijela Trškan

Izobraževanje in usposabljanje študentov zgodovine – bodočih učiteljev zgodovine na Filozofski fakulteti: prenovljeni pedagoški študijski programi

Uvod

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani se bodo vsi pedagoški študijski programi začeli izvajati predvidoma v študijskem letu 2012/13 na drugi oz. magistrski stopnji. Na oddelku za zgodovino se bosta izvajala dva študijska programa, in sicer za enopredmetni študij zgodovine in za dvopredmetni študij zgodovine, ki sta bila sestavljena glede na merila za akreditacijo študijskih programov za izobraževanje učiteljev, ki jih je sprejel Svet Republike Slovenije za visoko šolstvo v letu 2008. Oba pedagoška študijska programa sta bila akreditirana oz. sprejeta na Svetu za visoko šolstvo leta 2009. Ker predstavlja enopredmetni pedagoški študij zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani novost, ga še posebej predstavljamo v tem prispevku.

Bolonjska reforma izobraževanja in usposabljanja učiteljev (zgodovine) v Republiki Sloveniji

Od spremembe Zakona o visokem šolstvu v letu 2004 je bila v Sloveniji temeljna pozornost namenjena tudi začetnemu izobraževanju učiteljev, saj so se temeljito prenavljali pedagoški študijski programi na vseh univerzah v skladu z bolonjsko reformo.¹

Bivši minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo je izjavil o prenovi visokega šolstva v Sloveniji naslednje: »V procesu reforme visokega šolstva po bolonjskih načelih želimo urediti status in združljivost visokošolskega strokovnega in univerzitetnega študija z raziskovalnim delom. Pri tem se nam zdi temeljnega

---

¹ *Slovensko šolstvo včeraj*, str. 93. Tako so bili v študijskem letu 2006/07 v Sloveniji že vzporedno ponujeni tudi novi bolonjski študijski programi na treh stopnjah, vendar ne še pedagoški študijski programi na drugi stopnji. Stari univerzitetni sistem je imel dve stopnji: dodiplomsko (štiri do šest let študija) in podiplomsko (dve leti za magisterij in dve leti za doktorat ali štiri leta za doktorat brez magisterija). Prav tam, str. 66.

pomena, da sistem visokošolskega izobraževanja dejansko temelji na treh izhodiščih: izobraževanju, raziskovanju in izmenjavi znanja.«²

Za prenavo pedagoških študijskih programov so bila pomembna merila za akreditacijo študijskih programov za izobraževanje učiteljev, ki jih je sprejel Svet Republike Slovenije za visoko šolstvo v letu 2008 in so med drugim določala, da morajo biti ti programi sestavljeni tako, da je pedagoško usposabljanje »v ustrezni povezavi s študijem predmeta oziroma predmetov, ki se poučujejo,« da zagotavlja »pridobitev kompetenc, potrebnih za učinkovito opravljanje učiteljskega poklica«³ in je ovrednoteno z najmanj 60 kreditnimi točkami. Obvezno mora vsebovati: »pedagoško-psihološko znanje z elementi razvojne in pedagoške psihologije, pedagogike, andragogike in obče didaktike; predmetne oziroma specialne didaktike v povezavi s študijem matične discipline ter pedagoško prakso.«⁴ Pedagoška praksa mora biti ovrednotena z najmanj 15 kreditnimi točkami, študentom pa bi omogočala »integracijo predmetno-vsebinskega in pedagoško-profesionalnega znanja s postopnim vpeljevanjem v poučevanje in poklic učitelja.«⁵

Merila so določala tudi splošne kompetence, ki bi jih morali vsi učitelji pridobiti po študijskih programih za izobraževanje učiteljev. Učitelji bi morali biti sposobni sodelovanja (samozaupanje, samostojnost in odgovornost pri stikih z drugimi; sporazumevalna zmožnost; večšine skupinskega dela z upoštevanjem raznolikosti, večkulturnosti in etičnosti; sposobnost premisleka o različnih sistemih vrednot; sposobnost za učinkovito reševanje problemov); sposobni učinkovitega poučevanja (načrtovanje in upravljanje časa; obvladanje strategij poučevanja/učenja in različnih načinov preverjanja in ocenjevanja znanja; upoštevanje razvojnih značilnosti ter posebnosti otrok, dijakov, odraslih udeležencev izobraževanja za spodbujanje uspešnega učenja; razvijanje sposobnosti učencev za vseživljenjsko učenje; uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije oziroma razvijanje informacijske pismenosti pri učencih); sposobni sodelovanja z delovnim in družbenim okoljem (z drugimi delavci na šoli, drugimi šolami in institucijami ter strokovnjaki na vzgojno-izobraževalnem področju; s starši in drugimi osebami, odgovornimi za učence; na lokalni, regionalni, nacionalni, evropski in širši globalni ravni); usposobljeni za stalen poklicni razvoj oz. vseživljenjsko izobraževanje (sposobnost samokritičnega premisleka o lastnem delu in njegovega vrednotenja; izboljšanje kakovosti svojega dela z razvijanjem študijskih in raziskovalnih veščin; sporazumevalna zmožnost, odprtost za nasvete in sodobna dognanja v svojem poklicnem okolju, usposobljenost za razvijanje in ustvarjanje znanja) ter imeti organizacijske in vodstvene sposobnosti ob dobrem poznavanju svojega poklica in predpisov, ki urejajo delovanje šole.⁶

Izobraževanje učiteljev zgodovine za osnovne in srednje šole bo potekalo po starih univerzitetnih štiriletnih programih le še nekaj let, potem pa bodo v

² Zupan, Znanje je brez meja, str. XVIII.

³ *Merila za akreditacijo.*

⁴ Prav tam.

⁵ Prav tam.

⁶ Prav tam.

celoti uvedeni bolonjski programi, kjer se bodo učitelji zgodovine usposabljali na drugi stopnji bolonjskega študija na Filozofski fakulteti v Ljubljani.⁷ Magistrski dvoletni pedagoški študijski programi se bodo tako izvajali na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani (enopredmetni študij ali dvopredmetni študij) in Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru (dvopredmetni študij). Ravno tako bo Fakulteta za humanistične študije Koper Univerze na Primorskem izvajala magistrski pedagoški študijski program zgodovina (dvopredmetni študij).

Enopredmetni pedagoški študijski program Zgodovina na Filozofski fakulteti

Enopredmetni pedagoški študijski program Zgodovina (120 kreditnih točk, 4 semestri),⁸ ki ga bo izvajal oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani na drugi oz. magistrski stopnji bo novost, saj se je do sedaj izvajal le pedagoški dvopredmetni študijski program, zato ga tudi predstavljamo v nadaljevanju.

Strokovni naslov, ki ga bodo dosegli diplomantje, bo magistrica profesorica zgodovine oz. magister profesor zgodovine (mag. prof. zgodovine).⁹

Namen drugostopenjskega pedagoškega študijskega programa Zgodovina je, da študentje poglobijo svoje zgodovinsko-strokovno znanje in znanje s področja didaktike zgodovine; uporabljajo teoretske nastavke zgodovinske znanosti in njenih metodoloških prijemov; pridobivajo specialistično znanje o politični, socialni, gospodarski in kulturni zgodovini Slovenije, jugovzhodnega evropskega prostora, Evrope in sveta; se usposobijo za samostojno načrtovanje in vodenje pouka zgodovine v osnovnih in srednjih šolah; se usposobijo za pripravo in oblikovanje didaktičnega gradiva za pouk zgodovine; se navajajo na samorefleksijo, samovrednotenje in samoocenjevanje vseživljenjskega izobraževanja ter se usposobijo za samostojno pedagoško raziskovalno delo. Študentje so usposobljeni za delo v osnovnih in srednjih šolah, muzejih in domovih Centra šolskih in obšolskih dejavnosti, ravno tako pa tudi v širokem spektru dejavnosti na področju humanistike in družboslovja.

Študijski program vključuje pedagoške in strokovne predmete.

Pedagoški predmeti se delijo na splošne in specialne predmete. Splošni predmeti so obvezni (Psihologija za učitelje, Pedagogika – teorija vzgoje in andragogika, Obča didaktika, enotedenska opazovalna praksa) ali izbirni (npr. en izbirni predmet študent lahko izbere izmed treh ponujenih: Humanistika in družboslovje, Slovenščina za učitelje ali Raziskovanje učnega procesa; tri predmete pa lahko izbere iz širše ponudbe izbirnih pedagoških predmetov, ki jih ponuja Filozofska fakulteta npr. Učenje socialnih veščin pri otroku in mladostniku, Nadarjenost in ustvarjalnost v

⁷ Visokošolsko izobraževanje ima tri stopnje. V prvo se razvrščajo visokošolski strokovni študijski programi in univerzitetni študijski programi, v drugo magistrski študijski programi in v tretjo doktorski študijski programi. *Slovensko šolstvo včeraj*, str. 66.

⁸ Podatki so vzeti iz: *Vloga za pridobitev soglasja k drugostopenjskemu pedagoškemu študijskemu programu*.

⁹ Pri starih programih je bil naziv profesor zgodovine oz. profesorica zgodovine.

šoli, Retorika, Samopodoba v vzgoji in izobraževanju, Sodelovalno učenje v šoli, Učitelj kot svetovalec v šoli, Vodenje razreda, Strategije vseživljenjskega učenja, Učenci z učnimi težavami, Odkrivanje in izobraževanje nadarjenih učencev, Uvod v študije pismenosti, Izbrane teme iz metodologije družboslovnega raziskovanja itd.).

Specialni pedagoški predmeti pa se navezujejo na predmet zgodovina, in sicer so to predmeti: Didaktika zgodovine I in Didaktika zgodovine II, Pedagoška praksa iz zgodovine, Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli.

Strokovni (zgodovinski) predmeti so obvezni in izbirni. Dva strokovna predmeta sta obvezna: Izbrana poglavja iz sodobne obče zgodovine in Izbrana poglavja iz sodobne slovenske zgodovine. Izbira ostalih strokovnih predmetov je precejšnja, študent pa jih izbere v skladu s tematiko magistrskega dela. Na eni strani so predmeti, ki predstavljajo poglobitev določenih zgodovinskih obdobji in prostora, ki so jih študentje imeli že na 1. stopnji študija (triletni program), npr. Izbrana poglavja iz zgodovine starega vzhoda, Izbrana poglavja iz pozne antike, Izbrana poglavja iz slovenske srednjeveške zgodovine, Izbrana poglavja iz srednjeveške zgodovine jugovzhodne Evrope, Izbrana poglavja iz obče zgodovine srednjega veka, Izbrana poglavja iz slovenske zgodovine v zgodnjem novem veku, Izbrana poglavja iz zgodovine jugovzhodne Evrope v zgodnjem novem veku, Izbrana poglavja iz obče zgodovine zgodnjega novega veka, Izbrana poglavja iz slovenske zgodovine 19. stoletja, Izbrana poglavja iz zgodovine jugovzhodne Evrope v 19. stoletju, Izbrana poglavja iz obče zgodovine 19. stoletja, Izbrana poglavja iz sodobne zgodovine jugovzhodne Evrope. Na drugi strani pa so predmeti, ki poglobljajo določene vidike oz. tematike, npr. Kulturna zgodovina, Socialna zgodovina, Demografska zgodovina, Historična geografija, Cerkevna zgodovina, Gospodarska zgodovina, Vojaška zgodovina, Pravna zgodovina, Zgodovina žensk, Arhivistika z raziskovalno metodologijo, Muzeologija, Historična antropologija, Latinska paleografija, Paleografija novega veka, Zgodovina ideje evropskega povezovanja idr. Posebnost programa je tudi, da lahko študent izbere dva predmeta iz ponudbe izbirnih predmetov, ki jih ponuja celotna Univerza v Ljubljani in druge univerze v Sloveniji ali v tujini.

Preglednica št. 1: Kreditno ovrednotenje predmetov

Vrste predmetov	Število kreditnih točk	Procentualna vrednost %
Splošni pedagoški predmeti	24	20,0
Izbirni pedagoški predmeti	9	7,5
Specialni pedagoški predmeti: Didaktika zgodovine (12 KT) Pedagoška praksa iz zgodovine (10 KT) Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli (5 KT)	27	22,5
Strokovni predmeti – zgodovina	30	25,0
Izbirni predmeti	10	8,5
Magistrsko delo	20	16,5
<i>Skupaj 1. in 2. letnik</i>	120	100

Novost v novem študijskem programu je organizirano praktično usposabljanje študentov oz. pedagoška praksa, ki traja šest tednov, in sicer en teden t.i. opazovalna praksa v sklopu splošnih pedagoških predmetov, ki se izvaja skozi študijsko leto v skupnem obsegu 15 ur in pet tednov t.i. strnjena pedagoška praksa na osnovnih (2 in pol tedna) in srednjih šolah (2 in pol tedna) pri predmetu zgodovina, ki vključuje ok. 300 ur študentskega dela v okviru samostojnega predmeta Pedagoška praksa iz zgodovine, kjer študentje pridobijo 10 kreditnih točk. Glavni namen pedagoške prakse je, da se študentje navajajo na sistematično opazovanje pouka zgodovine in drugih družboslovnih predmetov v osnovnih in srednjih šolah, povezujejo teoretično znanje s praktičnim pedagoškim delom, se navajajo na načrtovanje, spremljanje, izvajanje in vrednotenje rednega pouka zgodovine in izvenšolskih dejavnosti ter razvijajo odgovornost do pedagoškega dela. Tako se naučijo dnevno načrtovati, organizirati, izvajati ter preverjati redni pouk in izvenšolske dejavnosti; uporabljati različne učne oblike, metode in motivacijske tehnike na različnih stopnjah izobraževanja; sestavljati, uporabljati in preverjati pisne, ustne in avtentične naloge; uporabljati učna sredstva za zgodovino ter informacijsko-komunikacijsko tehnologijo za učne priprave, pisno preverjanje, refleksijo in izpolnjevanje dnevnika pedagoške prakse; opazovati, spremljati, vrednotiti in samoocenjevati učni proces; kazati zadovoljstvo, odgovornost in pozitiven odnos do učencev, sodelavcev oz. pedagoškega dela. Pri pedagoški praksi sodelujejo učitelji na osnovnih in srednjih šolah, ki zaenkrat sodelujejo prostovoljno na podlagi sklenjenega dogovora o sodelovanju fakultete in šole. Na pedagoški praksi morajo študentje v osnovni in ravno tako v srednji šoli opraviti določeno minimalno število hospitacij pri pouku zgodovine ali drugih družboslovnih predmetih pri rednem pouku, določeno minimalno število samostojnih nastopov z različno učno vsebino, sodelovati z mentorjem (zlasti pogovori po hospitacijah, pred nastopom in po nastopu) ter opraviti določeno minimalno število dodatnih dejavnosti na šoli ali izven šole (npr. pogovori z vodstvom šole, s šolsko svetovalno službo, s knjižničarjem ali drugimi učitelji; pomoč pri pripravi razstav, ekskurzij ali terenskega dela; dežurstvo, nadzorstvo, individualne ure z učenci s posebnimi potrebami, hospitiranje krožkov in drugih izvenšolskih dejavnosti idr.), ravno tako morajo opraviti domače delo oz. se pripraviti na prakso (priprava učnih priprav, priprava na nastope, izpolnjevanje pedagoškega dnevnika oz. ureditev zbirne mape pedagoške prakse).

Čprav pedagoško usposabljanje študentov vključuje večje število pedagoških predmetov, v skupnem obsegu 60 kreditnih točk, pa je med temi predmeti zelo pomemben predmet Didaktika zgodovine, ki se izvaja v dveh semestrih kot Didaktika zgodovine I in Didaktika zgodovine II.

Tako pri Didaktiki zgodovine I (30 ur predavanj, 30 ur seminarja in 30 ur drugih oblik dela: hospitacije) študentje spoznavajo temeljne didaktično-metodične značilnosti zasnove učne priprave za pouk zgodovine v osnovni in srednji šoli. Na koncu pridobijo naslednje kompetence oz. znajo letno in dnevno načrtovati (učne priprave), organizirati in izvajati redni pouk zgodovine; uporabljati različne učne oblike, metode in motivacijske tehnike na različnih stopnjah izobraževanja; uporabljati učna sredstva za zgodovino ter informacijsko-komunikacijsko tehnologijo za učne priprave. Pri vsebini je glavni poudarek na zasnovi učne priprave: Didaktično-

metodična zasnova učne priprave; Vrste in oblikovanje učnih ciljev (Bloomova taksonomija); Didaktična redukcija vsebine in didaktična načela pri pouku zgodovine; Učne oblike; Motivacijske tehnike; Učne metode (metoda razlage, metoda razgovora, metoda slikovne demonstracije, metoda besedne demonstracije, metoda zvočne demonstracije in demonstracije predmetov; metoda reševanja problemov, metoda grafičnih izdelkov, metoda izkustvenega učenja, metoda dela s slikovnimi viri, metoda dela s pisnimi viri, metoda dela z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, metoda dela s predmeti, metoda dela z ustnimi viri); Izdelovanje in uporaba tabelske slike oz. zapisa učne snovi; Vrsta, izbor in uporaba učil in učnih pripomočkov; Letno in dnevno načrtovanje pouka zgodovine; Priprava in analiza učnih priprav. Študentje tudi obiščejo šole in hospitirajo učitelje, tako da se naučijo opazovati, spremljati in vrednotiti učni proces. Pri Didaktiki zgodovine I se ocenjujejo po vnaprej določenih kriterijih: skupinska naloga (25 %), obširnejši hospitacijski zapisniki (30 %), učna priprava in predstavitev (35 %) ter osebna mapa (10 %).

Pri Didaktiki zgodovine II (30 ur predavanj, 30 ur seminarja in 30 ur drugih oblik dela: hospitacije in nastopi) pa študentje spoznavajo temeljne didaktično-metodične značilnosti sodobne didaktike zgodovine. Študentje pridobijo naslednje kompetence oz. znajo: pojasniti, primerjati in ovrednotiti razvoj specialne didaktike pouka zgodovine, učne cilje sodobnega pouka zgodovine ter didaktično-metodično zasnovanost zgodovinskih učnih načrtov, učbenikov in priročnikov ter zunanjih izpitov iz zgodovine; načrtovati in organizirati izvenšolske dejavnosti; sestavljati in ocenjevati pisne, ustne in avtentične naloge; uporabljati informacijsko-komunikacijsko tehnologijo za pisno preverjanje in ocenjevanje ter osebno mapo; kazati ustrezen odnos do vsestranskega pedagoškega dela učitelja zgodovine. Vsebina predmeta vključuje naslednje tematike: Didaktično-metodične značilnosti pouka zgodovine (Razvoj specialne didaktike pouka zgodovine; Zasnova, značilnosti in uporaba sodobnih učnih načrtov, učbenikov in priročnikov ter izpitnih priročnikov za osnovne in srednje šole); Alternativni pouk zgodovine (Avtentične naloge in aktivnosti; Izvenšolske dejavnosti na šoli in izven šole); Preverjanje in ocenjevanje znanja (Načini preverjanja in ocenjevanja pri zgodovini; Bloomova in Marzanova taksonomija ter alternativno preverjanje in ocenjevanje); Učitelj zgodovine (Akcijsko raziskovanje in vseživljenjsko izobraževanje; Pripravnštvo in strokovni izpit ter šolska zakonodaja; Razredništvo, pedagoška dokumentacija in inšpekcija; Učenci s posebnimi potrebami in nadarjeni učenci pri zgodovini; Strategije za preprečevanje neprimernega vedenja pri pouku zgodovine); Aktualna vprašanja v 21. stoletju (Evropska razsežnost, večkulturnost, občutljive teme, lokalna zgodovina, državljska vzgoja idr.). Druge oblike dela vključujejo nastope in hospitacije. Študentje morajo opraviti nastop v osnovni ali srednji šoli. Nastopi vključujejo skupinske predpriprave, individualne konzultacije pred nastopom, povratno informacijo in analizo po nastopu, ocenjevanje nastopa ter kolegialne hospitacije. Pri Didaktiki zgodovine II se ocenjujejo po vnaprej določenih kriterijih: izvirna seminarska naloga s predstavitvijo (25 %), predpriprava, učna priprava in nastop na šoli (40 %), strokovni zagovor (25 %) in osebna mapa (10 %).

Študijske obveznosti se izvajajo postopoma skozi celo študijsko leto oz. po semestrih ter se navezujejo na učiteljevo delo. Zato so za vse obveznosti napisani posebni priročniki, ki so v pomoč študentom za pripravo, izvajanje in samoocenjevanje.¹⁰ Tako se npr. pri skupinski nalogi študentje navajajo na timsko oz. sodelovalno učenje, skupinsko odgovornost in delo. Pri seminarski nalogi pa se navajajo na sestavljanje krajših didaktičnih člankov o svojem delu.¹¹

Značilnost predmeta Didaktika zgodovine pa ostaja alternativno ocenjevanje študentov, kolegialno ocenjevanje in samoocenjevanje s pomočjo preglednic, ki vključujejo kriterije, stopnje kriterijev in opise posameznih stopenj kriterijev, ki vplivajo na ravnanje in razmišljanje študentov ter omogočajo doseganje rezultatov glede na kriterije ocenjevanja. Posebnost je osebna (elektronska) mapa, kjer študentje vložijo svoje izdelke in pišejo svoje refleksije. Zbirna mapa jih navaja, da boljše načrtujejo svoj študij in sprotno opravljajo obveznosti ter se tako navajajo na vsestranko celoletno pedagoško delo učitelja zgodovine.¹²

Študentje imajo en nov predmet povezan z didaktiko zgodovine, in sicer predmet z naslovom Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli, ki vključuje projektno skupinsko načrtovanje, pripravljane, izvajanje, spremljanje in evalviranje različnih izvenšolskih dejavnosti in se izvaja v obliki strnjene dvotedenskega terenskega dela. Pri predmetu študentje spoznajo izvenšolske dejavnosti v osnovni in srednji šoli, načine terenskega dela, zgodovinske metode terenskega dela, terenske naloge in metodo učenja z odkrivanjem pri terenskem delu ter se usposablajo za načrtovanje in pripravljane terenskih nalog za muzejsko, arhivsko, mestno oz. krajevno delo in šolo v naravi. Tako študentje pridobijo naslednje kompetence: znajo opisati in ovrednotiti različne načine in oblike izvenšolskih dejavnosti in terenskega dela, kjer je vključen učitelj zgodovine v osnovni in srednji šoli; uporabljati ustrezne oblike terenskega dela glede na učno vsebino in stopnjo izobraževanja; načrtovati in pripraviti muzejske naloge, arhivske naloge, terenske naloge za mesto ali kraj ter naloge za šolo v naravi za osnovnošolce in srednješolce; uporabljati domačo in tujo strokovno literaturo za načrtovanje, pripravljane, izvajanje in evalviranje terenskega dela pri zgodovini; uporabljati informacijsko-komunikacijsko tehnologijo za pripravo terenskih delovnih nalog in poročil; kazati ustvarjalnost in avtentičnost pri sestavljanju nalog za terensko delo; kazati pozitiven odnos do lokalne zgodovine in kulturne dediščine.

Predmet je zelo praktično usmerjen, saj imajo študentje praktično muzejsko delo (opazovanje in preučevanje prostorov, predmetov, slikovnega in pisnega gradiva ter avdio-vizualnega gradiva itd.); praktično arhivsko delo (opazovanje in preučevanje pisnega gradiva); terensko delo v mestu ali kraju (zgodovinske terenske metode dela; opazovanje in preučevanje spomenikov, objektov, ulic, zgradb; priprava mestnih in krajevnih učnih poti; vloga lokalne zgodovine oz. zgodovine

¹⁰ Vsi priročniki so objavljeni na spletni strani:
<http://www.ff.uni-lj.si/Zgodovin/DANIJELA/DIDAKTIKAZGODOVINE/Prirocniki.htm>.

¹¹ Trškan, Didaktika zgodovine, str. 509–517.

¹² Prav tam.

domačega kraja); šolo v naravi (ogled enega od domov Centra šolskih in občolskih dejavnosti v Sloveniji, praktično delo v domu, terensko delo in praktično delo v muzeju itd.); računalniško delo (izdelovanje multimedijske predstavitve terenskega dela in izdelava terenskih delovnih listov za lokalno zgodovino); projektno delo (uvodna predstavitev, projektno skupinsko delo na terenu, zaključevanje projektne dela in predstavitev v računalniški učilnici ter priprava razstave na oddelku). Po vnaprej določenih kriterijih pa se ocenjujejo naslednje obveznosti: individualno poročilo o terenskem delu (30 %), projektna skupinska naloga (50 %) in skupinska predstavitev projekta (20 %).

Če analiziramo predmete, ki se konkretno navezujejo na pouk zgodovine (Didaktika zgodovine I in II, Pedagoška praksa iz zgodovine, Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli), lahko zaključimo, da ti predmeti še posebej pripravljajo bodoče učitelje zgodovine na akcijsko pedagoško raziskovanje, refleksivno delo in osebno izobraževanje, na timsko delo in timsko reševanje učnih problemov ter omogočajo razvijanje spretnosti v različnih učnih situacijah, ki jih bodo kot bodoči učitelji zgodovine potrebovali za opravljanje svojega poklica.

Primerjava starega in prenovljenega dvopredmetnega pedagoškega študijskega programa

Novega dvopredmetnega pedagoškega študijskega programa na drugi oz. magistrski stopnji¹³ ne bomo posebej predstavljali, saj so temeljni in specifični cilji, kompetence in vsebina isti kot pri enopredmetnem študiju zgodovine pri splošnih pedagoških predmetih, pri strokovnih zgodovinskih predmetih in pri specialnih pedagoških predmetih. Razlike so le v številu izbirnih zgodovinskih predmetov (jih je manj, obvezen je le en predmet v povezavi s sodobno slovensko zgodovino), v številu ur za druge oblike dela pri predmetih Didaktika zgodovine I in Didaktika zgodovine II (število ur za hospitacije je manj) in pri Pedagoški praksi iz zgodovine (je tritedenska na osnovni ali srednji šoli po izbiri študentov). Predmet Terensko delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli pa je izbirni strokovni predmet v tem programu.

Če primerjamo število ur pri štiriletnem starem dvopredmetnem pedagoškem študijskem programu, ki je usposabljal študente za poklic učitelja zgodovine z novim bolonjskim pedagoškim študijskim programom na 2. stopnji, moramo v primerjavo zajeti tudi 1. stopnjo dvopredmetnega študija zgodovine.

---

¹³ Več v: *Vloga za pridobitev soglasja k drugostopenjskemu pedagoškemu dvopredmetnemu študijskemu programu.*

Preglednica št. 2: Število ur za štiriletni pedagoški študijski program zgodovina

Vrste predmetov	Stari dodiplomski program: 1.–4. letnik	Procentualna vrednost %
Strokovni zgodovinski predmeti	1620 ur	86,4
Splošni pedagoški predmeti (upoštevano 50 % zaradi dvopredmetnosti) ¹⁴	105 ur	5,6
Strokovni pedagoški predmeti ¹⁵	120 ur	6,4
Splošni izbirni predmeti	30 ur	1,6
Diplomsko oz. magistrsko delo	–	–
<i>Skupaj</i>	<i>1875 ur</i>	<i>100</i>

Preglednica št. 3: Število ur v petletnem (3+2) študijskem programu zgodovine

Vrste predmetov	Novi bolonjski program: 1. stopnja (3 leta) in 2. stopnja (2 leti)	Procentualna vrednost %
Strokovni zgodovinski predmeti	1050 ur	65,4
Splošni pedagoški predmeti (upoštevano 50 % zaradi dvopredmetnosti) ¹⁶	150 ur	9,4
Strokovni pedagoški predmeti ¹⁷	180 ur	11,2
Splošni izbirni predmeti	210 ur	13,1
Diplomsko oz. magistrsko delo	15 ur	0,9
<i>Skupaj</i>	<i>1605 ur</i>	<i>100</i>

Iz primerjave preglednic št. 2 in št. 3 lahko ugotovimo, da so imeli študentje večje število ur skupaj za celotni študijski program, ravno tako tudi večje število ur za strokovne zgodovinske predmete pri štiriletnem programu. Pri novem študijskem programu pa se je povečalo število ur za splošne izbirne predmete, ravno tako pa tudi za splošne in specialne pedagoške predmete.

Pri starem programu so bili vsi strokovni zgodovinski predmeti obvezni, razen izbirnih v tretjem letniku, pri novem programu pa je več strokovnih predmetov obveznih le na 1. stopnji, na 2. stopnji pa je teh predmetov bistveno manj tudi zaradi večjega števila pedagoških predmetov. Povečano število ur pedagoških predmetov, zlasti specialnih, je ustrezno, saj so številne ankete študentov pokazale potrebe po povečanem pedagoškem usposabljanju.¹⁸

Procentualno je zanimiv delež za predmet Didaktika zgodovine. V starem programu je ta predmet (pedagoška praksa je bila že vključena) predstavljal 6,4 %, v bolonjskem študijskem programu pa skupaj s samostojnim predmetom Pedagoška

¹⁴ Ti predmeti so: Psihologija za učitelje, Didaktika, Pedagogika, Andragogika.

¹⁵ Ta predmet je Didaktika zgodovine.

¹⁶ Ti predmeti so: Psihologija za učitelje, Didaktika, Pedagogika – teorija vzgoje in andragogika; izbirni predmet: Slovenščina za učitelje, Humanistika in družboslovje ali Raziskovanje učnega procesa; Opazovalna praksa.

¹⁷ Ti predmeti so: Didaktika zgodovine I, Didaktika zgodovine II, Pedagoška praksa iz zgodovine.

¹⁸ Trškan, Obvezna pedagoška praksa, str. 193–202.

praksa iz zgodovine predstavlja 10,9 %, kar pomeni, da bo imela didaktika zgodovine večji pomen pri usposabljanju bodočih učiteljev zgodovine v novem pedagoškem študijskem programu.

Bodoči učitelji zgodovine se bodo po bolonjskem programu izobraževali na drugi stopnji oz. bodo imeli pedagoške predmete le na drugi stopnji, tako da bo za njih v celoti študij trajal vsaj pet let (triletni študijski program 1. stopnje in dvoletni študijski program 2. stopnje), ki se bo končal z magistrsko nalogo. Pri starih programih pa so se bodoči učitelji izobraževali 4 leta, pedagoški predmeti so bili vključeni od 2. do 4. letnika, zaključili pa so z enoletnim absolventskim stažem, ko so morali študentje napisati diplomsko nalogo.

Če bo takšna procentulna razporeditev ustrezna (preglednica št. 3), pa bodo pokazale šele prihodnje evalvacije študijskega programa.

Sklep

Predstavljen primer izobraževanja in usposabljanja študentov zgodovine – bodočih učiteljev zgodovine je le en primer možnega začetnega izobraževanja študentov za poklic učitelja zgodovine, ki se nadaljuje še s pripravništvom in strokovnim izpitom. Predvidevamo, da se bo kmalu spremenil tudi pravilnik o pripravništvu in strokovnem izpitu, ki ga bodo morali opraviti diplomantje po končanem študiju, da se bodo lahko zaposlili kot učitelji zgodovine v osnovnih ali srednjih šolah. Trenutno pripravništvo lahko opravljajo na pripravniškem mestu v osnovni ali srednji šoli, ki ga razpiše Ministrstvo za šolstvo in šport ali kot volontersko pripravništvo.¹⁹ Pri strokovnem izpitu pa morajo kandidati pokazati znanje slovenskega knjižnega jezika in znanje o ustavni ureditvi Republike Slovenije, ureditvi institucij Evropske unije in njenega pravnega sistema ter poznati predpise, ki urejajo človekove in otrokove pravice ter temeljne svoboščine in vse predpise, ki urejajo področje vzgoje in izobraževanja.²⁰

Izobraževanje učiteljev za zgodovino pa se z univerzitetnim izobraževanjem in strokovnim izpitom ne bi smelo zaključiti, saj imajo učitelji v skladu s Pravilnikom o nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju veliko možnosti za nadaljnje usposabljanje in profesionalni razvoj.²¹ Od leta 2005 naprej je v Republiki Sloveniji posodobljen tudi način strokovnega usposabljanja učiteljev, ki vključuje več oblik in je bolj ciljno usmerjen na kompetence, ki naj bi jih učitelji v današnjem času imeli za timsko načrtovanje in izvajanje šolskega kurikula, svetovanje in podporo posamezniku pri pridobivanju novega znanja (individualizirani izobraževalni načrti, portfelj), uvajanje projektnega in problemskega pouka, učenje učenja, uporabo IKT, e-učenja ipd.²² To usposabljanje

¹⁹ Pripravništvo.

²⁰ Strokovni izpit.

²¹ Pravilnik o nadaljnjem izobraževanju.

²² *Slovensko šolstvo včeraj*, str. 93.

se nanaša predvsem na metodične spretnosti učiteljev, v prihodnosti pa bo treba posvetiti več pozornosti tudi vsebinskemu usposabljanju učiteljev zgodovine zaradi vsebinsko prenovljenih učnih načrtov zgodovine za osnovne in srednje šole.

Seznam virov in literature

- Merila za akreditacijo študijskih programov za izobraževanje učiteljev 2008*, http://www.svs.gov.si/fileadmin/uzvs.gov.si/pageuploads/Zakonodaja_in_predpisi/MERILA_pedagogski_maj08.doc (19. 1. 2009).
- Pravilnik o nadaljnjem izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju*, <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200464&stevilka=2910> (1. 2. 2009).
- Pripravnštvo*, http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/kadri_v_solstvu/pripravnstvo/ (26. 1. 2009).
- Priročniki za didaktiko zgodovine*, http://www.ff.uni-lj.si/Zgodovin/DANIJELA/DIDAKTIKA_ZGODOVINE/Prirocniki.htm (1. 9. 2010).
- Slovensko šolstvo včeraj, danes, jutri*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007.
- Strokovni izpit*, http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/kadri_v_solstvu/strokovni_izpit/ (26. 1. 2009).
- Trškan, Danijela, Didaktika zgodovine na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete: prispevek k visokošolski didaktiki. *Zgodovinski časopis*, letnik 61, 2007, str. 509–517.
- Trškan, Danijela, Obvezna pedagoška praksa za študente 4. letnika zgodovine pedagoške smeri: prispevek k visokošolski didaktiki. *Zgodovinski časopis*, letnik 59, 2005, str. 193–202.
- Vloga za pridobitev soglasja k drugostopenjskemu pedagoškemu dvopredmetnemu študijskemu programu Zgodovina Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (akreditacija študijskega programa)*. (Trškan, Danijela ur.). Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2009. Interno gradivo oddelka za zgodovino.
- Vloga za pridobitev soglasja k drugostopenjskemu pedagoškemu študijskemu programu Zgodovina Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (akreditacija študijskega programa)*. (Trškan, Danijela ur.). Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2009. Interno gradivo oddelka za zgodovino.
- Zupan, Jure: Znanje je brez meja. *Slovensko šolstvo*. Nova Gorica, 2006, str. XVII–XX.